



**КОНЦЕПТУАЛЬНІ, МЕТОДОЛОГІЧНІ
ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ,
ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ТА ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ**





Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
Кафедра соціальної філософії, філософії освіти
та освітньої політики

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

***«КОНЦЕПТУАЛЬНІ, МЕТОДОЛОГІЧНІ
ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ,
ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ТА ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ»***

24 квітня 2019 року

м. Київ
2019

*Книш І. В., докторант кафедри
менеджменту
та інноваційних технологій
соціокультурної діяльності Національного
педагогічного університету імені
М.П. Драгоманова,
кандидат філософських наук, доцент*

«КЛІПОВЕ МИСЛЕННЯ» ЯК РЕЛЕВАНТНІСТЬ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

З'ясовано передумови виникнення кліповості. Зроблено аналіз визначень «кліп» і «бліп» та запропоновано їх вважати як синоніми. Проаналізовано «кліповий» тип свідомості та мислення у зіставленні з нормою, аномією і геніальністю. Наголошено, що для сучасного суспільства «кліповість» є нормою і проявом геніальності, тому що Учні (Студенти) та Вчителі (Викладачі) зацікавлені у постійних змінах, швидко реагують на вимоги ринку праці, а також розробку й упровадження інновацій, коли переважає інформація.

***Ключові поняття:** «кліповість», неономади, норма, аномія, геніальність.*

Постановка проблеми. Тотальна інформатизація і поширення ІКТ спричинили радикальні зміни у ментальному плані особистості. На противагу носіям традиційного типу свідомості та мислення, з'явилися люди з проявами «кліповості», і вона, пронизуючи політику, економіку, освіту, побут тощо, поступово стає всепроникним феноменом сучасності, докорінно змінюючи саме існування людини та допомагаючи їй адаптуватися в інформаційному суспільстві. Змінюються звичні для людського існування інституції сім'ї, права, освіти, культури тощо, натомість на перший план виходять практики трансгресії, трансформації, трансфігурації, суїцидальні практики й експериментування над собою, агресія зі знищенням середовища існування тощо. Провідними стають інвестиції в людські можливості та формування на цій основі інтелектуального капіталу суспільства – якісно нового світового «інноваційного анклаву», в якому провідну роль, на наше переконання, мають відігравати неономади. Закономірно актуалізується питання про те, якою має бути освіта для людей із «кліповим» мисленням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням розробки інноваційних методів навчання та їх упровадження в освітній процес присвячено праці: А. Алексюка, Б. Гершунського, І. Доброскок, А. Єршова, М. Жалдака, В. Ільїна, В. Коцура, В. Кременя, М. Лисенко, Ю. Машбиця, В. Монахова, С. Нікітчиної, С. Пейперта, С. Пролєєва, Т. Резнік, І. Роберт, П. Сауха та ін.

Мета статті полягає у висвітленні феномену «кліповості» як норми й умови сучасної освіти.

Необхідність досягнення зазначеної мети зумовила постановку і розв'язання таких **дослідницьких завдань**:

✓ проаналізувати характерні ознаки «кліпового» мислення і свідомості у зіставленні з геніальністю, а також нормою, аномією і девіацією;

✓ довести, що «кліпове» мислення є нормою й умовою сучасної освіти.

Виклад основного матеріалу. Для більш повного розкриття теми дослідження вважаємо за потрібне подати визначення понять «кліп» і «бліп». **Кліпом** (від англ. clip – затискач, скріпка; стрижка вовни; швидкість руху; вирізка з газети; уривок із фільму; випадок, раз; скорочене слово; зрізати, скорочувати; ковтати, пропускати літери або слова; стрімко бігти [8, с. 391]) називають перш за все відеоряд, покладений на музику, що містить певну послідовність кадрів, часто непов'язаних між собою, розділених у часовому і просторовому вимірах, які формують фрагментарний розріджений образ. **Бліп-інформація** (від англ. blip – відображене / відбите зображення або викид сигналу, поява сигналу на екрані; йти на контакт, виключати частину звуку з відеозапису [8, с. 244]) – це «короткі, модульні образи інформації ... які годі втиснути в наші розумові каталоги ... Нова образність чинить опір класифікації, ... і люди Другої Хвилі (з традиційним типом мислення. – І. К.) відчують у собі притлумлений гнів на засоби комунікації» [9, с. 150]. Отже, бліп-інформація є сприятливою і комфортною формою комунікації для людей із «кліповістю». Наведені визначення «кліпа» і «бліпа» засвідчують, що ці поняття пов'язані з різними джерелами отримання інформації: «бліп» – з екранів, а «кліп» – з різноманітних джерел, тому, урахувавши те, що вони відображають одне і те саме явище – «кліповість», ми вважаємо за доречне вживати їх як синоніми.

Проте останнім часом відзначаються і протилежні тенденції – відмова від віртуальності та повернення до реальності (як у кінострічці «Матриця» або у практиках лікування від «віртуальної наркоманії» й Internet-адикції). За «кліповості», як уже зазначалося, когнітивні розлади з'являються внаслідок захисної реакції на інформаційне перевантаження [7, с. 11].

Люди із «кліповістю» швидше та неухильніше адаптуються, самовдосконалюються і самореалізуються в інформаційному суспільстві, ніж особи, що їм притаманний традиційний тип свідомості та мислення. Щодо когнітивних розладів, то ми дотримуємося думки, що у найближчому майбутньому з розвитком ІNВІС-технологій це питання буде розв'язано. Тому доцільно ототожнювати «кліповість» із проявами **геніальності**. У перенасиченому інформацією середовищі люди з «кліповістю» набувають ще однієї властивості – багатовимірності. Споживаючи великі обсяги інформації (в різних вимірах), «кліпова

людина» (Slipman) розв'язує кілька проблем одночасно, і це стає **нормою її життя**. Тут виникає проблема швидкого перемикання уваги у пошуках інформації з відкиданням «інформаційного шуму», а також здатність швидко її аналізувати та приймати рішення. З'являються і побічні ефекти: гіперактивність, брак уваги, підвищена стомлюваність, надання переваги візуальним символам, логіці та заглибленню у текст [2, с. 67–68]. Так складається ситуація, коли «Учні (Студенти) вміють набагато більше, ніж Учителі (Викладачі)» [1, с. 6]. Ми переконані, що проблема полягає ще й у тому, що Вчителі (Викладачі), в яких не сформоване «кліпове» мислення або які неадекватно розуміють це явище, розглядають «кліповість» як **аномію**. Хибні дії Вчителів (Викладачів) (боротьба, безпідставні звинувачення, переучування тощо) спричиняють лише супротив і відповідну реакцію Учнів (Студентів) – **девіантну поведінку**. Вони не дорослішають, не ходять на побачення, менш сексуально активні; не керують автівками (не вважаючи самообслуговування вартим уваги. – І. К.); не працюють і менш схильні до заробляння грошей та управління своїм бюджетом [10]. **Потребуючи певного життєвого мінімуму та використовуючи його**, така молодь змінює пріоритетність своїх ціннісних спрямувань і постійно перебуває в пошуку комунікаційних зв'язків у віртуальному середовищі, а також виявляє здатність до багатозадачності у багатовимірності (що притаманно, наприклад, кінікам та екзистенціалістам). Усі зазначені чинники ми маємо визнавати й урахувувати, розглядаючи «кліпове» мислення не як прояв аномії та девіантної поведінки, а як **норму** сучасного інформаційного суспільства і певну **умову** освіти. Тому Вчителям (Викладачам) необхідно відмовитися від звинувачень Учнів (Студентів) у «кліповості» та спроб переучувати їх, сприймаючи «кліповість» об'єктивно.

Потрібно з'ясувати, які саме знання знадобляться майбутньому фахівцеві, враховуючи, що відбувається надшвидка і надкількісна їх зміна (а от якість підлягає великим сумнівам – надто багато «інформаційного шуму»). До прикладу, в медицині базовими та необхідними були і мають бути знання з анатомії та фізіології людини. Але розвиток нано-, піко-, і фемтосвіту [7, с. 7], а також NBICS-технологій, доводять (на думку різних дослідників) удосконалення [6] / деградацію [3] / смерть [5, с. 5] людини як природньої істоти, тобто відбувається постійне оновлення інформації. Вочевидь, важливі знання як такі, а також інформація й уміння її постійно знаходити, оновлювати, адекватно розуміти, усвідомлювати та застосовувати на практиці. Тому Вчителі (Викладачі) повинні мати, переосмислювати, усвідомлювати й урахувувати в освітньому процесі два різновиди знань: базові та інноваційні [4].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Визначивши передумови та прояви «кліповості», ми дійшли **висновку**, що вона є невід'ємним атрибутом і певним станом сучасного мислення, а тому в інформаційному суспільстві неприпустимо нею нехтувати або, навпаки,

боротися з нею. Щодо неонамад «кліповість» можна розглядати як норму і прояв норми та геніальності, яка допомагає їм виживати в інформаційному суспільстві, а не як аномію. Учителям (Викладачам) необхідно враховувати сутнісні особливості «кліповості» в освітньому процесі, впроваджуючи нові методи, методика, техніки та змішане навчання. Також їм необхідно враховувати індивідуально-психологічні особливості Учнів (Студентів), які, з одного боку, легше адаптуються до змін у багатовимірності, засвоюючи базові знання, спілкуючись із однолітками, легше і швидше розв'язуючи кілька завдань одночасно (багатозадачність), з іншого – стимулюють до розвитку і навчання впродовж усього життя (Lifelong Learning), з постійним оновленням ресурсів, батьків.

Джерела:

1. *Аксёнов Л. Б.* «Клиповое мышление: гениальность или деменция» Современное машиностроение. Наука и образование: материалы 4-й Междунар. науч.-практ. конф. Санкт-Петербург: Изд-во Политехн. ун-та. С. 3–9. 2014.
2. *Бубич О. А.* Клиповое мышление и организация педагогического процесса в ВУЗе. Моделирование эффективной речевой коммуникации в контексте академического и профессионально ориентированного взаимодействия: сб. науч. ст. Минск. БГУ. С. 65–71. 2016.
3. *Карпенко Т. М.* Людство як суб'єкт і як об'єкт NBICS-конвергенції. Філософія науки: традиції та інновації. № 1 (7). С. 278–288. 2013.
4. *Книш І. В.* «Кліпове» мислення учнів (студентів) як норма і умова сучасної освіти. Світогляд-Філософія-Релігія. № 13. Суми: СумДУ, 2018. С. 89-100.
5. *Кутырёв В. А.* Время Mortido. Санкт-Петербург. Алетейя. 336 с. 2012.
6. *Лук'янець В. С.* NBICS-технологічна цивілізація: обрії майбутнього. Науковий вісник НУБІП України. Серія: Гуманітарні студії. № 203. С. 74–80. 2014.
7. Модернізація змісту вищої природничої і технічної освіти в умовах переходу до нанотехнологій: монографія / К. Корсак, Ю. Корсак, З. Тарутіна, А. Похресник, Г. Козлакова, А. Гуржій та ін. Київ: Педагогічна думка. 160 с. 2012.
8. Новый большой англо-русский словарь: в 3 т. / под ред. Ю. Д. Апресяна, Э. М. Медниковой. Москва. Рус. яз. Т. I. 832 с. 1993–1994.
9. *Тоффлер Е.* Третья хвиля. з англ. пер. А. Євса. Київ: Вид. дім «Всесвіт». 480 с. 2000.
10. *Twenge J. M.* *iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy and Completely Unprepared for Adulthood and What That Means for the Rest of Us.* New York: ATRIA Books. 352 p. 2017.